

РЕШЕНИЕ № 234

25 октомври 2011 г.

СЪВЕТЪТ ЗА ЕЛЕКТРОННИ МЕДИИ на свое заседание, проведено на 25.10.2011 г., обсъди Критериите за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/ или социалното развитие на децата, разработени от СЕМ и Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД).

От фактическа страна:

В изпълнение на изискванията на чл. 66 от Административнопроцесуалния кодекс, Съветът за електронни медии оповести публично откриването на производството по издаване на решение за приемане на Критериите. Проектът е публикуван на Интернет страницата на Съвета на 29.07.2011 г.

В определения едномесечен срок е постъпило становище единствено от Асоциацията на българските радио- и телевизионни оператори (АБРО).

В съответствие с разпоредбата на чл. 36 от ЗРТ, при вземане на решенията си, членовете на СЕМ се ръководят от принципите на публичност и прозрачност, сътрудничество с държавните органи, доставчиците на медийни услуги и неправителствените организации с дейност в областта на медийните услуги или защитата на авторското право и сродните му права.

На 28.06.2011 г., 19.07.2011 г. и 20.10.2011 г. бяха проведени срещи между представители на СЕМ, ДАЗД, АБРО, Асоциация на телевизионните продуценти, Национална мрежа за децата, Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ (Национален център за безопасен интернет), Асоциация „Родители“.

СЕМ, след проведените на 08.09.2011 г., 14.09.2011 г. и 25.10.2011 г. заседания, на които обсъди предложенията и възраженията на заинтересованата страна – АБРО, прие, че са изяснени всички факти и обстоятелства от значение за издаване на административния акт.

От правна страна:

За да постанови своето решение, Съветът за електронни медии взе предвид съществуващата правна регламентация.

1. Конституцията на Република България поставя децата под особена закрила на държавата и обществото. Тяхното отглеждане и възпитанието до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от държавата. Семейството, майчинството и децата са под закрила на държавата и обществото (чл. 14).

2. Директива 2010/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 10 март 2010 година за координирането на някои разпоредби, установени в закони, подзаконовни и административни актове на държавите-членки, отнасящи се до предоставянето на аудиовизуални медийни услуги (Директива за аудиовизуалните медийни услуги) съдържа специални разпоредби, свързани със закрилата на децата.

В чл. 27, т. 1 от Директивата са предвидени задължения за държавите-членки да вземат подходящи мерки, за да гарантират, че предаванията на телевизионните оператори, които се под тяхна юрисдикция, не включват предавания, които биха могли сериозно да увредят физическото, умственото или моралното развитие на непълнолетните, в частност предавания, съдържащи порнография или неоправдано насилие.

3. Европейската конвенция за трансгранична телевизия (ЕКТТ) ратифицирана със закон (ДВ бр. 117/1997 г.), в сила от 01.07.1999 г.

Съгласно чл.7, т. 2 от ЕКТТ всички елементи на програмните емисии, които могат да навредят на физическото, умственото или моралното развитие на децата или на подрастващите, не трябва да бъдат разполагани така, че поради времето на тяхното предаване и приемане е вероятно да бъдат гледани от последните.

4. Закона за закрила на детето

Разпоредбата на чл. 10, ал. 1 от Закона за закрила на детето предвижда право на закрила на всяко дете за нормалното му физическо, умствено, нравствено и социално развитие и на защита на неговите права и интереси.

5. Закона за радиото и телевизията – чл. 17, ал. 2, чл. 32, ал.5.

След влизането в сила на ЗИД на ЗРТ (ДВ бр. 28 от 2011 г.) посочената разпоредба гласи следното:

“(2) Доставчиците на медийни услуги са длъжни да не допускат създаване или предоставяне за разпространение на предавания в нарушение на принципите на чл. 10 и предавания, внушаващи национална, политическа, етническа, религиозна и расова нетърпимост, възхваляващи или оневиняващи жестокост или насилие, или на предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата, съгласно критериите по чл. 32, ал. 5.“

С разпоредбата на чл. 32, ал. 5 от ЗРТ (ДВ, бр. 28 от 2011 г.) законодателят създаде ново задължение на Съвета за електронни медии – да разработи съгласувано с Държавната агенция за закрила на детето критерии за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата.

6. Практика на Конституционния съд на Република България

С Решение № 21 по к.д. 19/1996 г. Конституционният съд е отговорил на искането да бъде обявена за противоконституционна нормата на чл. 28 от Закона за

радиото и телевизията (отменен), която е съдържала идентична забрана с тази на сега действащия ЗРТ, а именно: да не се допуска включването в програмите между 6 и 23 ч. (в светлата част на деня) на предавания, които биха могли да застрашат психическото, физическото и нравственото развитие на децата и подрастващите. Конституционният съд е приел следното:

“С нормата на чл. 28 ЗРТ законодателят засяга важен социален и нравствен проблем. Децата и подрастващите са по-уязвими от възрастните. Техният светоглед е все още неустановен. Обикновено те са лишени от възможност за свободен и разумен избор на радио- и/или телевизионна програма. Те са подложени в най-голяма степен на отрицателните последици от неконтролираното разпространение на информация в съвременния свят. Опазването на тяхното здраве и създаването на нормални условия за психическото, физическото и нравственото им развитие е в интерес на цялото общество и държавата. Затова в отделни хипотези дори са възложени конституционни задължения на държавата и обществото - аргумент от чл. 47, ал. 1 ("отглеждането и възпитанието на децата . . . се подпомага от държавата") и чл. 47, ал. 4 ("Децата, останали без грижата на близките си, се намират под особена закрила на държавата и обществото") от Конституцията. По общ начин този принцип е изразен в чл. 4, ал. 2 от Конституцията - "Република България гарантира живота, достойнството и правата на личността и създава условия за свободно развитие на човека и гражданското общество."

"Защитата на народното здраве и морала срещу правото да се търси, получава и разпространява информация е конституционно предвидена - чл. 41, ал. 1 от Конституцията. С нормата на чл. 28 ЗРТ се урежда конкретна хипотеза на тази защита за кръг от лица под особена закрила на държавата - деца и подрастващи. Ето защо чл. 28 ЗРТ съответства на Конституцията."

Предвид изложеното и на основание чл. 32, ал. 1, т. 18 във връзка с чл. 32, ал. 5 от Закона за радиото и телевизията Съветът за електронни медии

РЕШИ:

ПРИЕМА Критерии за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата, съгласно Приложение, неразделна част от настоящото решение.

Решението подлежи на обжалване пред Върховния административен съд чрез Съвета за електронни медии в едномесечен срок от съобщението за издаването му или в 14-дневен срок от съобщението до лицата, участвали в производството пред административния орган.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА С Е М
ДОЦ. ГЕОРГИ ЛОЗАНОВ

Утвърждавам:

доц. Георги Лозанов
Председател на СЕМ

Съгласувано с:

Надя Шабани
Председател на ДАЗД

**КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕ, КОЕТО Е НЕБЛАГОПРИЯТНО ИЛИ
СЪЗДАВА ОПАСНОСТ ОТ УВРЕЖДАНЕ НА ФИЗИЧЕСКОТО, ПСИХИЧЕСКОТО,
НРАВСТВЕНОТО И/ИЛИ СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА**

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Съветът за електронни медии /СЕМ/ и Държавната агенция за закрила на детето /ДАЗД/, на основание чл.32, ал.5 от Закона за радиото и телевизията /ЗРТ/, разработват критерии за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата. Критериите се приемат, изменят и допълват от Съвета за електронни медии, съгласувано с Държавната агенция за закрила на детето.

Съветът за електронни медии, доставчиците на медийни услуги и Държавната агенция за закрила на детето сключват ежегодно в срок до 31 март споразумение за защита на децата от съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на тяхното физическо, психическо, нравствено и/или социално развитие. Споразумението се публикува на интернет страниците на Съвета за електронни медии и на Държавната агенция за закрила на детето, в съответствие с разпоредбата на чл.32, ал.6 от ЗРТ.

Критериите за оценка на съдържание са показателите, по които се оценява съответствието на програмите и техните елементи (аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание) с изискването на разпоредбата на чл.17а от Закона за радиото и телевизията с цел защита на правата и интересите на децата през цялото времетраене и съдържание на програмите.

Доставчиците на медийни услуги - линейни и нелинейни - са длъжни да спазват правата на децата, уредени в Закона за закрила на детето и в други нормативни актове, като при осъществяването на своята дейност са длъжни да не допускат участие на деца в предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата, и да се ръководят от принципите в чл.10 от Закона за радиото и телевизията.

II. ПРИ УЧАСТИЕ НА ДЕЦА В ПРЕДАВАНИЯ, СЪЗДАВАНИ ОТ ДОСТАВЧИЦИ НА МЕДИЙНИ УСЛУГИ, С ИЗКЛЮЧЕНИЕ НА КИНЕМАТОГРАФИЧНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ, ФИЛМИ И СЕРИАЛИ

Доставчиците на медийни услуги:

1. Спазват правото на личен живот на детето.
2. Не разгласяват сведения и данни за дете, участник в предаване, по смисъла на Закона за личните данни, без писмено съгласие на неговите родители или законни представители освен в случаите по чл. 7, ал. 1 от Закона за закрила на детето. В случая, когато детето е непълнолетно - навършило 14 години, се взема и неговото съгласие за разгласяване на сведения и данни.
3. Не разгласяват сведения и данни за детето без писмено становище на органа за закрила, предприел мярката – съответната Дирекция „Социално подпомагане”, в случаите, когато спрямо дете, участник в предаване е предприета мярка за закрила.
4. Информират и консултират по подходящ начин родителите, настойниците, попечителите или другите лица, които полагат грижи за дете, за съдържанието на предаването, в което участва детето, за останалите участници и за друга относима информация.
5. Предоставят по достъпен и разбираем начин за детето, участващо в предаването, информация относно съдържанието и правилата за поведение по време на участие в предаването и възможните последствия от неспазването им.
6. Осигуряват на детето по всяко време условия за осъществяване на контакти с неговото семейство, роднини, попечител, настойник или другите лица, които полагат грижи за дете, в случаите, в които детето е откъснато от обичайната среда на живот.
7. Осигуряват здравословна и безопасна среда за детето при участието на дете в предаване.
8. Осигуряват възможност на детето да напуска мястото на участие, като при необходимост осигуряват пълнолетен придружител, когато детето е откъснато от обичайната среда на живот.
9. Изискват присъствието на придружител - на родител, настойник, попечител или другите лица, които полагат грижи за дете, който е задължен да не оставя без надзор и грижа децата до 12-годишна възраст, ако с това се създава опасност за тяхното физическо, психическо, нравствено и/или социално развитие. Не възпрепятстват - след съгласуване с родител, настойник, попечител или другите лица, които полагат грижи за дете, пълнолетен придружител на дете на възраст от 12 до 18-годишна възраст, ако това е в интерес на детето.
10. Не възпрепятстват трайно участието в образователния процес на участващото в предаване дете.
11. Не допускат участието на дете в аудио-визуални предавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание, които съдържат порнография, или разголване на човешкото тяло на самото дете или на други участващи лица.
12. Не допускат участието на дете в аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание, които подбуждат към ненавист въз основа на расов, етнически, полов, религиозен или национален признак; или толерират ограничения на права или привилегии, основани на

раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, имуществено състояние, религия, образование, убеждения, или наличие на увреждане.

13. Не допускат участието на дете в аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание, в които безпричинно се използват думи и изрази от самото дете или от страна на други участници, които биха могли да създадат опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното му развитие.

14. Не допускат участието на дете в аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание, в които детето безпричинно е поставено в опасни ситуации или занимаващо се с дейности, вредни за него самото или за други хора, нито го насърчава да се занимава с потенциално опасни дейности или поведение.

15. Не допускат участието на дете в аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание, които толерират заплахата за живота и здравето на човека.

16. Не допускат участието на дете в аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание, в които в присъствието на дете има проява, или детето проявява безпричинно жестокост към животни.

17. Не допускат участието на дете в аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание, които подбуждат към употреба на оръжие.

18. Не допускат участието на дете в аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание, които подбуждат към агресивни модели на поведение и/или противообществено поведение, които поощряват или одобряват актове на физическо насилие от деца върху деца или върху други участващи пълнолетни лица, или от участващи пълнолетни лица върху деца.

19. Не допускат участието на дете в аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание, които провокират или толерират замърсяване на околната среда.

20. Не допускат участие на дете в реклама на хазартни игри.

21. Не допускат участие на дете в реклами или други форми на търговски съобщения за генетично модифицирани храни.

22. Не допускат участието на дете в търговски съобщения, придружаващи или включени в детски предавания за храни и напитки, съдържащи хранителни съставки и вещества с хранителен или физиологичен ефект, по-специално съдържащи мазнини, трансмастни киселини, сол/натрий и захар, чийто прекомерен прием в хранителния режим не е препоръчителен.

23. Не допускат участието на дете в предаване или форми на търговски съобщения, които провокират неоправдано ограничаване приема на едни или други храни, което може да доведе до подражателско поведение и негативно въздействие върху здравето на детето, или да провокира появата на заболявания.

24. Не допускат участието на дете в аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание, които подбуждат към употреба на наркотични вещества или представят тяхната употреба в положителна светлина.

III. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕ, КОЕТО СЪЗДАВА ОПАСНОСТ ОТ УВРЕЖДАНЕ НА ФИЗИЧЕСКОТО, ПСИХИЧЕСКОТО, НРАВСТВЕНОТО И/ИЛИ СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА, В КАЧЕСТВОТО ИМ НА ПОТРЕБИТЕЛИ НА МЕДИЙНИ УСЛУГИ

25. Доставчиците на медийни услуги са длъжни да не допускат създаване или предоставяне за разпространение на предавания в нарушение на принципите на чл. 10 от Закона за радиото и телевизията и предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата.

26. Разпоредбите, които засягат децата, не се отнасят до предавания, които се разпространяват в програмите на доставчиците на медийни услуги между 23.00 и 06.00 часа и са ясно обозначени чрез предхождащ ги аудио- и/или аудио-визуален знак или се идентифицират с визуален знак, което не изключва отговорността на доставчиците на медийни услуги за спазването на принципите на чл. 10 от Закона за радиото и телевизията през цялото времетраене на програмата.

27. Елементи от програмното съдържание на доставчиците на медийни услуги, които могат да въздействат неблагоприятно или да създадат опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата, следва да бъдат разполагани в програмни пояси, които се предполага, че не привличат детската аудитория.

28. С оглед на защитата на децата от съдържание, което създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата, при предоставянето за разпространение на аудио-визуални произведения/филми, доставчиците на медийни услуги имат предвид категоризацията на филми съгласно чл.37, ал.4 от Закона за филмовата индустрия, която се осъществява от Националната комисия за категоризацията на филми и възрастовите ограничения, ако има такива.

- при категория "А" - "Препоръчва се за деца";
- при категория "В" - "Без възрастови ограничения";
- при категория "С" - "Не се препоръчва за деца под 12-годишна възраст";
- при категория "D" - "Забранен за лица под 16-годишна възраст";
- при категория "X" - "Забранен за лица под 18-годишна възраст".

29. Доставчиците на медийни услуги не допускат предоставяне за разпространение на предаване или форми на търговски съобщения, с изключение на филми, сериали и други кинематографични произведения, насочени към деца или в които има участие на дете, или има дете, което употребява алкохолни напитки, и не се насърчава прекомерната употреба на такива напитки.

30. Доставчиците на медийни услуги не допускат предоставяне за разпространение на предаване или форми на търговски съобщения, с изключение на филми или сериали, за цигари и други тютюневи изделия, насочени към деца, или в които има участие на дете, или има дете, което употребява цигари или други тютюневи изделия.

31. Доставчиците на медийни услуги не допускат предоставяне за разпространение на търговски съобщения - с участието на дете или насочени към деца - за лекарствени продукти или лечение, които се отпускат или назначават само по лекарско предписание, с изключение на случаите по чл. 248 от Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина.

32. Доставчиците на медийни услуги не допускат предоставяне за разпространение на търговски съобщения - с участието на дете или насочени към деца - за наркотични вещества. Не допускат и предавания, с изключение на филми или сериали, в които се показват изображения, представляващи или наподобяващи наркотични вещества, и които представят в благоприятна светлина поведение, чието подражание може да създаде опасност за живота и здравето на детето.
33. Създаващи опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/ или социалното развитие на децата са предавания или други елементи от програмата, които съдържат порнография или сцени с открито сексуален характер, които съдържат актове на необосновано насилие срещу хора и/ или животни.
34. Създаващи опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/ или социалното развитие на децата са части от програмното съдържание или от предавания, които подтикват към престъпно и/или противообществено поведение.
35. Създаващи опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/ или социалното развитие на децата са действия или сцени, на които децата обичайно не могат да станат свидетели - шокиращи кадри от местопрестъпления, от мъртви или разчленени човешки тела, на жертви на насилие, от медицински манипулации и др.
36. Упражняването на правото на аудиторията да бъде информирана за деца, които са заподозрени или обвиняеми в наказателни производства, както и спрямо осъдени деца, трябва да е съобразено с вредния ефект, който разкриването на информацията би имал за тях.
37. При отразяването на събития, свързани със злоупотреби с деца, малтретиране на деца или семейни проблеми, доставчиците на медийни услуги трябва да зачитат неприкосновеността на личния живот на децата, които са жертви на насилие или на семейни проблеми.
38. Доставчиците на медийни услуги не допускат представянето на хазартни игри като подходящо средство за лесно придобиване на пари, което може да доведе до пристрастяване, и да подведе детската аудитория.

Настоящите критерии са приети на основание на чл. 32, ал. 5 от Закона за радиото и телевизията, Протокол № 48 от 25.10.2011 год. на Съвета за електронни медии, и влизат в сила от датата на приемането им.